

УГОВОР О ОТПРЕМАЊУ

Мастер студије на Правном факултету
универзитета у Београду, октобар
2020. године

Трговинскоправни модул

Литература

- Небојша Јовановић, В. Радовић, М. Радовић, Трговинско право, 2020, Београд
- Мирко Васиљевић, Трговинско право, Београд
- Ивица Јанковец, Привредно право, 1999, Београд
- Славко Царић, Владимир Капор, Уговори робног промета
- Небојша Јовановић, Саобраћајно право, 2017, Београд
- Roy Goode, Commercial Law, Penguin books, London, било које издање које постоји у библиотеци факултета
- Напомена: читају се делови књига који се односе на посао отпремања, комисион и налог

Делатност отпремања

- Отпремање представља делатност која је спона између корисника превоза и превозиоца. Јавља се као помоћна делатност у превозу робе, али не и лица (путника), јер је помоћна делатност потоњој врсти превоза организовање путовања као туристичка услуга.
- Отпремник организује превоз за свог клијента тако што предузима правне и фактичке радње (закључивање основног уговора о превозу и са њим повезаних уговора – о ускладиштењу, утовару, контроли... + царињење робе када је у питању посао са међународним елементом)
- Значај отпремања: специјализација делатности, појефтињење превоза (решавањем асиметрије информација између пошиљаоца и превозица, скупна отпрема)

Уговор о отпремању

- Правни посао између **налогодавца** и **отпремника** у коме се отпремник обавезује да **организује превоз** (и пратеће услуге) у своје име , а за рачун налогодавца, а налогодавац му се обавезује да му плати провизију као и да му накнади евентуалне трошкове (у погледу услуге превоза, складиштења, царињења)
- Правило је и законска претпоставка да је отпремање у основи комисиони посао, а изузетно је заступнички и то: 1) када је тако између Н-давца и Отпремника уговорено; 2) када отпремник само извршава уговор који је Н-давац већ раније закључио (предаја робе утоваривачу, складиштару, превозиоцу) и 3) царињење

Особине уговора о отпремању

- Именован
- Комутативан
- Узајамно обавезујући
- Теретан
- По приступу
- Вишекратан (трајан) – најчешће се предузима више правних и фактичких радњи (закључивање уговора о превозу, складиштењу, утовару, царињење..)
- Неформалан („чини“ се да је формалан када отпремник иступа као заступник јер се упућује на правила о трговинском заступању које је по ЗОО формалан посао, али је могуће да је реч о грешци у ЗОО, јер је упућивање требало да иде ка класичном уговору о заступању и налогу)

Битни састојци уговора

- **Посао отпремника** (одређивање ствари која треба да се превезе и полазној и завршној тачки превоза) је једини битан састојак уговора о отпремању.
- Неуговарање осталих састојака (накнада, врста превоза, осигурање) нема за последицу незакључење уговора о отпремању, него слободу за отпремника да пазећи на интересе Н-давца предузме зе послове на одговарајући начин
- Претпостављена теретност уговорозначи да је уговор пуноважан и ако не постоји у уговору изражена сагласност о провизији отпремника. У том случају примениће се: 1) провизија из отпремникове тарифе или 2) провизија коју одреди суд

Начин закључења уговора

- Редован начин: пристанком на опште услове пословања (take it or leave it)
- Изузетан начин: нагодбом
- Ћутање отпремника: када му стигне налог у циљу организовања превоза, постоје две правне последице: 1) уговор је закључен и 2) понуда за закључење уговора

Извори права

- 300
- ОУ 1954
- Општи услови пословања међународних шпедитера (1979)
- FIATA (енг. International Federations of Freight Forwarders Associations) уређује обрасце шпедитерских потврда који у себи садрже правила о појединим облицима овог посла – FCR, FCT, FWR, FBL, FWB, SDT, SIC, FFI.
- FCR – Forwarder’s certificate of receipt (обична потврда о пријему робе на отпремање и нема својство ХоВ)
- FCT – Forwarders certificate of transport (потврда о пријему + детаљније одређење организовања превоза у самој исправи – врста превоза и пут). Најчешће има својство Хов и сходно томе даљи утицај на уговор о продаји и акредитив поводом тога.

Правна природа уговора

- Уговор о **налогу** (јер је у основи комисион, а сам комисион је заснован на налогу)
- Уговор о **делу** (у погледу фактичких радњи попут утовара, складиштења, контроле)
- **Мешовит** уговор (налог + дело)

Правни односи

- три или два правна односа у зависности од комисионе или заступничке поглоде овог посла
- **Комисиона основа:** 1. однос отпремника и налогодавца; 2. однос отпремника и трећег лица (превозилац, складиштар); 3. однос налогодавца и трећег лица
- **Заступничка основа:** 1. однос отпремника и налогодавца; 2. однос налогодавца и трећег лица (превозиоца, складиштара)

Врсте отпремања

- Право и неправо
- Оквирно и појединачно
- Редовно (класично) и фиксно
- Појединачно и скупно
- Обично и гарантовано (del credere)

Обавезе отпремника

- **Организовање превоза** (избор пута и врсте превоза, пријем робе од Н-давца, утврђивање својстава робе)
- **Поштовање упутстава Н-давца** (могућност одступања у случају боље заштите Н-давца, осим у случају лимитативних (императивних) налога)
- **Чување интереса Н-давца** (1. давање предности налогодавчевим интересима у односу на сопствене; 2. Подучавање Н-давца о грешкама његових налога и ризица превоза и робе; 3. Очување Н-давчевих права према III лицима – приговори)
- **Обавештавање Н-давца**
- **Чување ствари**
- **Царињење** (обавља га у име Н-давца, не у сопствено) – законска обавеза
- **Осигурање** (уговорна обавеза)
- **Кредитирање** (плаћање накнада везаних за правне и фактичке радње које предузима за рачун Н-давца)
- **Полагање рачуна** (уступање користи остварених за налогодавца у току посла и пренос стечених права)

Права отпремника

- **Омогућавање посла** (Н-давац дужан да преда ствар отпремнику и обавести га о њеним својствима)
- **Провизија** (накнада за отпремничку услугу).
Одређује се: 1. Уговором; 2. Тарифом; 3. Суд (према обичајима у отпремничкој делатности)
- **Трошкови** (кредитирање или предујам). Ван отпремничке уже делатности (ПТТ, текући трошкови)
- **Самостално иступање** (друкчије од комисионара)
- **Залог** (законско заложно право). **Конекситет**, за разлику од комисиона где се конекситет не захтева. Рдослед у рангу са превозиочевом залогом.

Одговорност отпремника 1

- Две врсте одговорности отпремника: 1. одговорност за своје радње и 2. одговорност за радње других
- Одговорност за своје радње у организовању превоза: **основ:** претпостављена кривица; **граница:** неограничена одговорност, осим ако је друкчије уговорено или када отпремник одговара за рад превозиоца који, иначе, одговара ограничено; **ослобађање одговорности:** доказ потребне пажње (добар отпремник) + доказ стварног узрока штете.
- Одговорност за непознат узрок упркос доказу показане потребне пажње (вид. Случај из судске праксе)

Одговорност отпремника 2

- **Објективна одговорност отпремника:**
- 1. *када одступи од упутстава Н-давца (casus mixtus);*
- 2. *самостално иступање у својству складиштара или превозиоца (када преузима њихове правне положаје објективно одговорних лица – камелеонски принцип)*

Одговорност отпремника 3

- **Одговорност за трећа лица:**
- **Правило** – одговорност за избор трећег (у складу са почетним основном одговорности израженом и претпостављеној кривици + овлашћен пренос испуњења налога - међуотпрема)
- **Изузетак** – одговорност за рад трећег лица (неправо отпремање, фиксна отпрема, подотпрема – неовлашћен пренос извршења налога)
- **Посебно** – јемчење испуњења обавезе трећег лица (**del credere**)
- Одговорност код **скупне отпреме** истоветна као код класичне, осим што скупни отпремник одговара и за штете које настану управо због околности скупног отпремања

Одговорност у избору трећег лица

- Постоји ли ако је треће лице једино у месту у коме треба обавити конкретан посао (једини складиштар, превозилац, осигуравач)
- Постоји ли ако је треће лице на листи од државе овлашћених лица чија се дозвола за обављањем делатности проверава периодично (на пример на сваких шест месеци у друмском превозу)

Застарелост

- 3 или 10 година зависно да ли су уговорници привредници или је посао закључен између отпремника и грађанина
- Проблем код регреса од превозиоца јер су рокови застарелости у превозу 1 или 2 године